

Finansdepartementet

Idéburen Välfärd (SOU 2019:56)

Sammanfattning

Utredningen Idéburen Välfärd har haft i uppdrag att ta fram ett förslag på en tydlig definition av idéburna aktörer som kan användas för att identifiera och avgränsa dessa från andra aktörer i välfärdsverksamheter och andra närliggande offentligt finansierade och subventionerade verksamheter. Syftet med definitionen har varit att ta fram förslag som främjar ett ökat idéburet deltagande i välfärden. I syfte att främja samverkan mellan idéburna aktörer och det offentliga har utredningens uppdrag vidare omfattat att föreslå riktlinjer, kriterier eller andra tillämpbara instrument för ingående av idéburet offentligt partnerskap, IOP.

Definitionen inkluderar endast organisationerna i deras egenskap av aktörer inom offentligt finansierad välfärdsverksamhet. Idéburen välfärdsverksamhet som inte är offentligt finansierad berörs därför inte.

Enligt utredningens förslag ska en organisation för att klassificeras som en idéburen aktör i offentligt finansierad välfärdsverksamhet vara en juridisk person som

1. inte är direkt eller indirekt ägd eller kontrollerad av staten, en kommun eller en region,
2. har ett syfte som är oegennyttigt,
3. bedriver eller har för avsikt att bedriva offentligt finansierad välfärdsverksamhet och
4. inte gör några värdeöverföringar till annan än registrerade idéburna aktörer eller till forskning.

Dessutom gör utredningen bedömningen att det inom ramen för gällande upphandlingslagstiftning finns möjligheter att bättre ta tillvara det mervärde som idéburna aktörer kan bidra med. Utredningen har noterat att det stöd och vägledning som hittills tagit fram saknar en inriktning mot idéburna aktörer. Utredningen föreslår därför att Upphandlingsmyndigheten ska få ett särskilt regeringsuppdrag att arbeta med riktade informationsinsatser gentemot idéburna aktörer och upphandlande myndigheter i syfte att öka de idéburna aktörernas deltagande i upphandlingar

Härmed lämnas Vinnovas remissvar som främst grundar sig i myndighetens uppdrag att främja sociala företag, då myndigheten inte ser ett framtida behov att själva nyttja registret för samverkan.

Vinnova stöttar den föreslagna definitionen och ser att den kan vara användbar även i andra sammanhang där det offentliga riktar insatser till eller samverkar med civilsamhällets aktörer. Registrets organisation och vem som får ansvar för det anses dock avgörande för hur det ska kunna användas i praktiken av idéburna och offentliga aktörer. Vidare välkomnar Vinnova utredningens förslag att ge ytterligare uppdrag till Upphandlingsmyndigheten gällande informationsinsatser och vägledning utifrån bland annat praxis och praktiska erfarenheter.

Andra aspekter som bör beaktas

Regeringen har i sin strategi för sociala företag poängterat vikten av att offentlig sektor uppmärksammar och nyttjar sociala företags lösningar i större utsträckning. Dock råder fortfarande osäkerhet kring lagstiftning och praxis för vad som gäller för samverkansformer för sociala företag och offentlig sektor. Den föreslagna definitionen av idéburen sektor i välfärden har potential att vara användbart inom andra områden. För att utredningens ambition ska kunna omsättas till fullt i praktiken bör föreslagen lagstiftning kompletteras med fortsatta kapacitetstärkande insatser mot såväl offentlig sektor som till civilsamhällets organisationer.

Vinnovas ställningstaganden

Avsnitt 1. Författningsförslag

Den föreslagna lagen innefattar en definition av idéburna aktörer inom offentligt finansierad välfärdsverksamhet. Vinnova stöttar denna beskrivning och ser att den kan vara användbar även i andra sammanhang där det offentliga riktar insatser till eller samverkar med civilsamhällets aktörer.

Vidare föreslås att en idéburen aktör ska kunna ansöka om att registreras i ett register. Vinnova anser att hur detta register organiseras och vem som får ansvar för det blir avgörande för hur det ska kunna användas i praktiken av idéburna och offentliga aktörer. Registret bör vara likvärdigt oavsett region och lätt tillgängligt för såväl idéburna aktörer som för offentlig sektor. Det behöver också adresseras hur en nationell aktör kan vara registrerad i flera regioner utan ökad administrativ börda. Aktualiteten behöver också säkerställas.

Avsnitt 7.5. Utredningens förslag

Vinnova välkomnar utredningens förslag att Upphandlingsmyndigheten ges i uppdrag att arbeta med informationsinsatser gentemot offentliga och idéburna aktörer med utgångspunkt i de kriterier för IOP som utredningen har tagit fram.

Upphandlingsmyndigheten ska vidare förvalta och utveckla utredningens vägledning utifrån bland annat praxis och praktiska erfarenheter.

Flera avgöranden behöver göras för att kunna förstå den förändrade lagstiftningens relevans, exempelvis vad som avses med ”särskilda skäl” och ”tjänster enligt bilaga 2a” i reservationen av kontrakt. Parterna kommer också att från fall till fall behöva avgöra tillämpning av statsstödsreglerna för genomförandet exempelvis idéburet-offentligt partnerskap. För att förändringen ska kunna vara användbar för idéburna aktörer behöver praxis skapas och förståelsen för lagstiftningens omfattning säkerställas.

I detta ärende har generaldirektör Darja Isaksson beslutat. Programledare Judit Wefer har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschef Daniel Rencrantz och jurist Monica Hjertman deltagit.

Darja Isaksson